

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок. Як бачимо, переклад культурно-маркованих слів є складним завданням через екстралінгвістичні фактори та відсутність точних еквівалентів у мові перекладу, через власне відсутність референта для позначення об'єкта-реалії. Іншою можливою причиною вважаємо складність ідентифікувати реалію та правильно зрозуміти її значення, адже культурно-марковані одиниці можуть бути прихованими або неочевидними для тих, хто не є членом відповідної культури або не володіє належними фоновими знаннями. Перспективу досліджень вбачаємо у детальнішому розкритті прагматичних аспектів відтворення національно-маркованих одиниць, а також детальнішому розкритті перекладацьких підходів до їх перекладу англійською мовою.

Література:

1. Багрянний І. Тигролови. Давидів, 2012. 322 с.
2. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад. Л., 1989. 216 с.
3. Подорожна К. Ю. Проблема класифікації реалій та виокремлення історизмів у ній. Вісник Житомирського державного університету. Філологічні науки. 2014. № 2 (74). URL: <http://eprints.zu.edu.ua/11796/1/53.pdf> (дата звернення: 07.05.2023).
4. Ткаченко Ю. В. Особливості класифікації реалій та виявлення їх аксіологічного потенціалу. Науковий блог. URL: <https://naub.oa.edu.ua/2015/osoblyvosti-klassyfikatsiyi-realij-ta-v/> (дата звернення: 08.04.2023).
5. Толстой С.С. Основи перекладу. С.С. Толстой. Вінниця: Нова книга, 2000. 448 с.
6. Bahriany I. *The Hunters and the Hunted*. New York : St Martin's Press, 1957. 244 p.
7. Bassnett S. *Translation Studies*. Routledge, 2003. URL: <https://doi.org/10.4324/9780203427460> (дата звернення: 08.04.2023).

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ БРЕМА СТОКЕРА «ДРАКУЛА»

Бойчук В. С.

гр. АУП-48

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Наук. керівник – асистент Дзюбановська І. В.

Проблема перекладацьких трансформацій, зокрема лексичних, під час перекладу художніх творів, залишається актуальною у сучасному контексті. Прагнення перекладачів точно відтворити зміст і лексичні конструкції оригінального тексту мовою перекладу змушує їх використовувати вправні техніки перекладу, які включають не лише зміну частин мови, але і вживання комплексних лексичних трансформацій.

Переклад, як науковий термін у широкому розумінні, вказує на процес, спрямований на передачу конкретної інформації, вираженої у письмовій або усній формі, з однієї мови на іншу. За визначенням І.Я. Рецкера, переклад - це точне відтворення оригінального тексту за допомогою іншої мови з утриманням єдності змісту та стилю. Щоб передати основний зміст оригінального твору, переклад повинен бути передусім адекватним. М.О. Беляков визначає адекватний переклад як той, який відбувається на рівні, необхідному і достатньому для передачі незмінного плану змісту, з дотриманням відповідного виразного плану, тобто відповідає нормам мови перекладу. Щоб досягти цього під час письмового перекладу, використовуються перекладацькі трансформації [4].

У перекладі, як у художніх, так і у наукових текстах, зустрічаються труднощі, які можуть ускладнити вдале відтворення змісту. У таких випадках перекладачі вдаються до

різних прийомів, зокрема граматичних та лексичних трансформацій, щоб зробити переклад граматично та лексично вірним. Класифікація, застосування та практичне виправдання цих трансформацій є ключовими аспектами в теорії та практиці перекладу.

Серед відомих лінгвістів до вивчення теми перекладацьких трансформацій вдавались Я.І. Рецкер, О.Д. Швейцер, Л.С. Бархударов, Л.Л. Нелюбін, М.О. Беляков та багато інших.

Існування лексичних трансформацій може бути пояснено ще однією важливою причиною - розвиток та еволюція мовних систем. За ростом та розширенням світових мов з'являються не лише нові слова, а й цілі вирази, словосполучення, речення і мовні конструкції, які властиві лише конкретній мові чи навіть її окремому діалекту. Ці лексичні елементи відображають унікальний спосіб сприйняття навколишнього світу та культурний контекст людей, що спілкуються цією мовою.

На практиці ми бачимо, що будь-який твір може бути повністю відтворений іншою мовою, зберігаючи всі стилістичні та інші особливості, які притаманні даному автору. Однак для точності передачі змісту часто потрібно вносити зміни у структуру речення, яке перекладається, відповідно до мовних норм, наприклад, переставляти чи навіть заміняти окремі слова і вирази. [1, с.15]

У перекладі з англійської на українську мову лексичні трансформації часто стають питанням індивідуального вибору перекладача і, як правило, сильно залежать від стилістичних особливостей цільового тексту. Саме тому, коли йдеться про переклад художніх творів, перекладач стикається з численними відтінками. Йому доводиться передати читачеві всі ті думки, які супроводжували автора при написанні тексту, зберігаючи не лише основні ідеї, але й нюанси висловлення змісту, відображення думок та переживань головних персонажів, і при цьому дотримуватись відповідного літературного стилю [2, с. 19].

Брема Стокера визнають творцем сучасного образу вампіра завдяки його роману «Граф Дракула». Цей твір став класикою жанру і відкрив новий етап у літературі про вампірів. До цього часу його перекладено на безліч мов світу, і він є одним із найпопулярніших творів у світовій літературі.

Крім того, «Дракула» має складну структуру та різноманітну лексичну та стилістичну палітру, що робить його переклад викликом для перекладачів. Кожна мова має свої особливості, і перекладачам доводиться знаходити точні еквіваленти для передачі різних стилістичних відтінків і значень.

У романі «Дракула» вжито багато застарілих слів і виразів, які можуть бути незрозумілими для читача сучасності. Ці слова мають архаїчний відтінок, який важливо відтворити у перекладі. Тому перекладач повинен підібрати відповідні терміни, які передадуть той самий історичний відтінок тексту. Також у романі часто зустрічаємо численні фольклорні терміни. Наприклад, слово «*Vampire*», що перекладається як «*Вампір*», походить від словенського «*вампир*» і використовується для опису кровосисної істоти, яка відроджується після смерті та живиться кров'ю живих.

У оригіналі ми читаємо «*The Guardians of the Night*», а в українському перекладі ми зустрічаємо термін «*Стрижі*». Перекладач обрав саме цей варіант серед численних можливих відповідників, оскільки це саме той термін, який використовується для позначення чаклунів-чоловіків у слов'янському фольклорі. Також англійське слово «*Lycanthropic*» передано українською як «*Вукодлацький*», оскільки цей термін дійсно використовується для опису трансформації людини в вовка, що є поширеним мотивом у фольклорі східноєвропейських народів.

При перекладі роману «Дракула» Брема Стокера використовуються різноманітні лексичні трансформації, що виникають через культурні, історичні та мовні різниці між мовами оригіналу та перекладу. Переклад роману «Дракула» Брема Стокера на інші мови зазвичай супроводжується використанням різних лексичних перетворень з метою збереження смислу та емоційної виразності оригіналу.

Серед найпоширеніших перекладацьких трансформацій в перекладі роману було використано прийоми генералізації, конкретизації, вилучення, додавання, заміна частин мови, перестановка та антонімічний переклад.

...*that the house which Dracula had bought was **the very next one to my own*** [5, с. 156]
...*будинок який купив Дракула, це і є старий маєток **прямо біля лікарні*** [4, с. 168].

Цим прикладом перекладач підкреслює весь гнітючий концепт роману і змушує відчувати себе, ніби покинутим десь в лісі вночі, що створює цю особливо страхітливую атмосферу.

*I have worshipped you long and **afar off*** [5, с. 68].

Я вже давно поклоняюсь вам [4, с. 76].

Перекладач дозволив собі вилучити *And **afar off*** з оригінального тексту, оскільки це словосполучення не містило додаткової чи важливої інформації, а слугувало лише як підсилення.

*Dr. Seward said to us, **when we were alone**, that he did not wish to go into the matter* [5, с. 142].

***Коли ми залишились наодинці**, доктор Севорд сказав, що йому б не хотілось надто заглиблюватись у цей інцидент.* [4, с. 154].

Така перестановка зроблена перекладачем для того, щоб посилити таємничість моменту, наголосити на тому, що тільки, коли всі розійшлись, доктор Севорд міг відкрити всі карти.

Forgive my long delay in writing, but I have been simply overwhelmed with work [5, с. 35].

Пробач за те, що так довго не писала, але я просто була завалена роботою [4, с. 39].

Перекладачка Скальська Л. Ю. вжила таку конструкцію, скориставшись трансформацією антонімічного перекладу, оскільки вона є своєрідним кліше в українській мові і найбільш прийнятна в листуванні.

Аналізуючи оригінал і переклад, мені траплялись речення в тексті, які я б передала зовсім по-іншому. Наприклад, в оригіналі:

*«I must have been asleep, **for certainly if I had been fully awake I must have noticed the approach of such a remarkable place.**»* [5, с. 10]

В українському перекладі звучить як: «Я очевидно спав, бо обов'язково помітив би, якби ми доїжджали до такого помітного місця.» [4, с. 12].

Перекладачка вдалась до граматичного прийому опущення, що, вважаємо, прийнятним, але не подобається тавтологія з використанням слова *Помітив* і *Помітного*. З усього ряду українських відповідників до слова *Remarkable* більше по контексту підходить саме слово «видатного» або «виняткового». Це покращило би загалом зміст речення і забрало непотрібне повторення.

У творі було виявлено багато архаїчних слів, іншомовних виразів, спеціальної термінології та жаргонізмів, що характерні для вампірської тематики. Під час аналізу виявилось, що перекладачка пробував різні способи передачі змісту, іноді з успіхом, іноді без. Однак, це не вплинуло на загальне розуміння тексту читачем. Протягом усього твору спостерігалася одна особливість: перекладачка здебільшого ділила складні англійські речення на прості українські та часто використовувала описовий спосіб передачі змісту.

Під час виконання курсової роботи було з'ясовано значення поняття «лексична трансформація» та його значення у лінгвістиці. Виявлено, що лексична трансформація відображає процес зміни лексичного одиниць у тексті з метою досягнення певних комунікативних цілей. Був проведений аналіз терміну перекладацької трансформації, наданого різними науковцями.

Література:

1. Бацевич Ф. С. *Філософія мови: Історія лінгвофілософських учень: Підручник*. Київ: ВЦ «Академія», 2008. 240 с.

2. Ребрій О. В. *Вступ до перекладознавства : конспект лекцій для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» факультету іноземних мов: навч. посібник*. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 116 с.

3. Стокер Б. *Дракула: Роман/ пер. з англ. Скальська. Л. Ю.* Львів: Видавничий дім «Панорама», 2002. 280 с.

4. *Типи лексичних трансформацій*. Студопедія: веб-сайт.
URL:https://studopedia.com.ua/1_278578_tipi-leksichnih-transformatsiy.html
Bram S. Dracula – England: Penguin Books Ltd., 1897. – 418 p.

TRANSLATION OF MILITARY ABBREVIATIONS

Boroday L.V.

Gr. FPAm-22-1

Khmelnytskyi National University, Khmelnytskyi

Academic supervisor: Associate Professor, Cand. of philological sc. Yemets O.V.

The intensification of international military cooperation has led to a significant increase in the number of translations of military texts. An abbreviation usually refers to the process and result of creating a word from the first letters or syllables of the components of a phrase or compound word. Multi-letter military abbreviations are an integral part of any military text, but the peculiarities of their translation have not been sufficiently studied and require further elaboration. The topicality of the report consists in the importance of abbreviations and their understanding because of the Russian aggression and the American military assistance to Ukraine. Abbreviations are divided into different types, such as acronyms, initialisms and shortenings. The problems of translating abbreviations have been considered in the works of such scholars as L.M. Belyaeva , V.I. Karaban, T.G. Semynihivska , V.V. Borysov and others.

In general, there are the following types of abbreviations: 1) initial abbreviations: alphabetisms (MLRS – Multiple Launch Rocket System); acronyms (JATO – Jet-assisted take off); sound-letter abbreviations (FRAGO – Fragment of an Order); letter-sound abbreviations (JDAM – Joint Direct Attack Monition); 2) syllabic abbreviations (recon, reconnaissance). Individual morphemes are shortened in the process of syllabic abbreviations formation.

L.M. Belyaeva points to the following ways of rendering abbreviations in translation:

1) complete borrowing; 2) transliteration; 3) transcription; 4) sound-letter transcription; 5) translation of the full form; 6) translation of the full form and creation of a new abbreviation based on it; 7) translation and transcription. [1,p.110]

The translation of abbreviations has always caused some difficulties.

In translation theory, you can find the following concepts for translating abbreviations:

1) rendering an English abbreviation with an equivalent Ukrainian abbreviation, in other words, translation by the corresponding abbreviation;